

Bojana Vukojević & Baba Roga: JASENIČANKE – A di su ti ovce, baba?

ETNOLOŠKI ODJEL NARODNOG MUZEJA ZADAR

Gradska straža, Narodni trg Zadar, 23. 7. 2026. u 11 sati

O IZLOŽBI

Organizator izložbe: ETNOLOŠKI ODJEL NARODNOG MUZEJA ZADAR

Autorica izložbe: BOJANA VUKOJEVIĆ

Kustosica izložbe: PETRA MAGAŠ FARIČIĆ

Likovni postav: BOJANA VUKOJEVIĆ I PETRA MAGAŠ FARIČIĆ

Scenografski objekti (ovce): ŠKOLA PRIMIJENJENE UMJETNOSTI I DIZAJNA, ZADAR

Tehnička realizacija: IVAN KLAPAN I MIHOVIL ZRILIĆ

O PROJEKTU JASENIČANKE

TKO SU JASENIČANKE?

Jaseničanke su male krpane lutke koje predstavljaju žene sela Jasenica i svih njegovih podvelebitskih i velebitskih zaseoka pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća. Autorsko su djelo kreativnog tima koji djeluje pod imenom Baba Roga. Idejna začetnica koncepta Jaseničanki i umjetnička voditeljica projekta je Bojana Vukojević koja priču o Jaseničankama temelji na sjećanjima o kojima su joj nekad pričali djed, a sada majka.

Djed je kao mladi čovjek došao u Jasenice kao seoski učitelj i tu je zasnovao svoju obitelj, a sjećanja na ljude i njihove seoske običaje i život utjelovljuju lutke koje vješto izrađuje njegova kćer koja je u Jasenicama rođena i odrasla, dok u slikovnim i tekstualnim zapisima koje oblikuje njegova unuka lutke pred našim očima oživljavaju. To je proces koji skida slojeve vremena i pred nama diže zastor koji pokazuje selo koje nikad nije nestalo, već je postalo nevidljivo zahvaljujući zaboravu i nezaustavljivoj sili vremena.

Velika želja autora ove priče je podsjetiti na iskrena, djetinja sjećanja koja svi držimo u sebi, bez obzira u kojim vremenima ili prostorima živjeli. U lutkama Jaseničankama svatko od nas može vidjeti svoju majku, baku i drage pretke i uz pomoć mašte s njima se uputiti na ovo važno putovanje u baštinu i - sebe same.

A DI SU TI OVCE, BABA?

Naziv izložbe „A di su ti ovce, baba?“ govori o složenoj naravi današnjeg vremena koja je ljude razjedinila i udaljila. Lutka koja je u svojstvu glavne babe ujedno je i nositeljica radnje i od nje sve polazi, jer je ona ta koja ide praznim selom i traži svoje ovce, uporno ih dozivajući. Taj

utopistički i melankolični poduhvat tišti babu, jer ovaca u praznom selu više nema i ona obilazi područja na kojima sad obitavaju samo duhovi nekadašnjeg vremena.

Ova odlučna, ali sjetna baba koja prolazi seoskim putevima i okolnim stazama, simbolizira potragu za vremenom kad je selo bilo ispunjeno životom i radošću. Njezina potraga postaje mitsko putovanje prošlim vremenima, pogled u selo kakvo je nekad bilo, a mudra i stroga baba svoje stado neprestano opominje i podsjeća kako ne smiju zaboraviti livade odakle su potekli.

U današnjem vremenu kada su materijalno bogatstvo i status važniji od poštenja i dobrote, baba je glas razuma koji podsjeća da se vratimo s krivog puta. Kad smo bili djeca, slušali smo babe i cijenili starije, a danas smo to zaboravili. Sjetimo li se, sjetit ćemo se i kako zvuči glas babe i moći ćemo ga prepoznati u ovoj buci. A kad ga prepoznamo, samo nam preostaje - slijediti ga.

RADIONICA BABE ROGE

Lutke Jaseničanke nastaju u radionici kreativnog tima koji sebe naziva BABA ROGA.

Osim lutki Jaseničanki, u istoj radionici nastaju i lutke Dilice koje prikazuju žene u tradicionalnoj zadarskoj gradskoj nošnji, ali i brojne druge tekstilne rukotvorine iz biljnog, životinjskog i bajkovitog svijeta.

Zašto ime Baba Roga?

Kreativni tim Baba Roga nosi ime u čast onim mudrim ženama koje su još od starih vremena bile nositeljice znanja i vještina, koje su poznavale prirodu i njene zakone, znale razlikovati ljekovito bilje, razumjele životinje, prenosile usmene predaje, podučavale, liječile, vidale rane, stvarale i činile mnoga dobra u svojoj zajednici, ali upravo su zbog svojih mnogih sposobnosti i vještina često bile smatrane vješticama, štrigama ili - babarogama. Ime Baba Roga predstavlja i ljubav prema bajkama, pripovijedanju i dobrom smislu za humor, jer radionica Babe Roge mjesto je gdje nastaju bića, stvorenja i priče koji razveseljavaju ljude dobrog duha!

KAKO NASTAJU JASENIČANKE?

Umjetnički projekt Jaseničanke nastao je 2023. godine, kada su nastale prve lutke Jaseničanke i prve priče o njima, snimljene i zapisane na autohtonim seoskim lokalitetima. Već prvo javno pojavljivanje izazvalo je zanimanje i dobre kritike javnosti, a posebice među raseljenom jaseničkom populacijom. Projekt je prepoznat i kao značajan za šire područje podvelebitskog kulturnog kruga, kao i Bukovice i Ravnih kotara, jer se osobne priče o babama Jaseničankama vrlo lako mogu primijeniti na sve žene našeg podneblja, podsjećajući na veliku važnost naših žena u obiteljskim i seoskim zajednicama, kao i na veliki teret kojeg su većinom samostalno iznosile, istovremeno podižući obitelj i radeći razne poslove, od onih vezanih za životinje i njivu, do onih nevidljivih kao što su krpanje odjeće uz svjetlo svijeće dok ostatak obitelji spava.

Bez obzira koliko se u današnje vrijeme naglašava važnost žene, često se zaboravlja važnost jedne obične – babe, koja već sad polako gazi prema statusu relikta vremena.

Lutke Jaseničanke prikazuju cure, žene i babe u njihovom svakodnevnom ruhu/nošnji i svakodnevnim poslovima i radnjama, po sjećanju na život u Jasenicama polovicom 20. st. Lutke su opremljene kao da su žene izašle iz tog vremena i preko njih se prisjećamo izgleda, izraza i naziva koji su se tada koristili. Njihovo minuciozno ruho sa svim dijelovima i detaljima prikazuje kiclje i jašmake, kalce, bljuze i vuštane; od vune ili debljeg konca plete im se kosa, a od različitih materijala izrađuju cipele. Neke od njih nose dodatne predmete, neke sjede na stolcima, neke stoje na stalcima. Prisjećaju nas na kukulešće i cvitaru, burilo, vreteno i preslicu, gargašanje i prakljačanje; prisjećaju nas rašelju i glog uz puteve, na šumicu kojom se palila vatra i na maslegiju i cicvaru koju su obitelji slatko jele iz zajedničke 'teće'.

Nakon što su sašivene i opremljene, crta im se i slika lica i pridaje karakter, a nakon što na taj način ožive, nastupa najljepši dio njihovog 'života': odlazak u selo Jasenice i okolni kraj ili odlazak na Velebit, gdje nastaju slike i snimke koje služe kao vizualna pozadina zapisivanja priče i oblikovanja novih sjećanja.

Na realizaciji priče o Jaseničankama rade članovi iste obitelji.

BOJANA VUKOJEVIĆ umjetnica je koja je osmislila priču o Jaseničankama, autorica je koncepta i umjetnička voditeljica projekta, a autorica je i karakterizacije lutaka (oslikavanje lica), fotografije, videa i tekstova.

ANA BRKIĆ (majka) lutke šije, izrađuje i oprema u ruho sa svim dodacima, a cjelokupnu izvedbu temelji na sjećanjima na svoj život u Jasenicama od rođenja do kraja srednje škole, sredinom 20. st. Njeno djetinjstvo u Jasenicama u kući u centru sela, s ocem koji je bio seoski učitelj i podučavao generacije jaseičke djece, majkom koja je bila švelja i opremala mnoge jaseičke žene i domove te mlađim bratom, temelj je ove priče.

ROKO BRKIĆ (brat) izrađuje najveći broj baštinskih predmeta i pomagala za lutke te pomaže pri realizaciji projekta.

Projekt JASENIČANKE do sad je predstavljen na sljedećim izložbama:

„Jaseničanke – A, di su ti ovce baba?“, Gradska knjižnica Zadar, travanj 2024.

„Jaseničanke“, OŠ Petra Zoranića, Jasenice, svibanj 2024.

„Jaseničanke – baštinske lutke jaseičkog kraja“, Zavičajni muzej Obrovac, srpanj – rujan 2024.

„Jaseničanke“, Etnografski muzej Zagreb, rujan 2025.

„Jaseničanke priko mora“, Zavičajni muzej Novigrad, lipanj – srpanj 2026.

